

Regional utvecklingsstrategi. Ett livskraftigt Västmanland, 2019.05.06

Regionens utvecklingsstrategi utgår från FN:s hållbarhetsmål och Agenda 2030, men också från EU:s riktlinjer "Europa 2020-strategin", med målet: "En smart och hållbar tillväxt och tillväxt för alla."

Den eftersträlvade regionala tillväxten sätts således in i ett globalt perspektiv, med fokus på EU och dess sammanhållningspolitik och syftet att bland annat minska regionala skillnader och ojämlikhet samt utrota fattigdom. Utifrån detta har sedan en vision om *Ett livskraftigt Västmanland* formulerats, som förväntas kunna uppnås genom arbete inom tre målområden:

Ett välmående Västmanland

Ett tillgängligt Västmanland

Ett nyskapande och tillväxtdrivet Västmanland

Det förväntade resultatet av arbetet sammanfattas i ett kort avsnitt där läget år 2030 beskrivs, och länet bland annat karaktäriseras som en konstnärlig och kreativ region, där: "Vetenskapen tillsammans med humaniora bygger andra värden när vi är en del av den digitala omställningen." Och ett levande kulturarv bevaras, används och utvecklas, som en del i en hållbar utveckling.

Sett ur Nätverket för konstaktörer i Västerås perspektiv är det glädjande att konstnärlighet och kreativitet tillskrivs en så central plats i beskrivningen av det framtida Västmanland. Det skapar förväntningar på att ett antal strategiska och målinriktade satsningar görs inom konst- och kulturområdet under de kommande åren, med hänsyn till den blygsamma position regionen idag intar inom denna sektor i jämförelse med landets övriga regioner.

Västmanland idag

I avsnittet "Västmanland idag" beskrivs inledningsvis den ökande globaliseringen och dess konsekvenser för regionens näringsliv i övervägande positiva termer, medan de negativa effekterna i form av ökade klyftor och social oro endast berörs i en kort avslutande mening utan någon vidare analys. Det sker istället i en mer indirekt form i ett antal tematiska avsnitt, där man under rubriken "Jämlikhet, sammanhållning och tillit" visserligen lyfter fram de växande klyftorna i samhället, men inte gör några djupare reflektioner kring den upplevda bristen på delaktighet som många ger uttryck åt och som återspeglas i en ökande misstro mot det politiska systemet och kritik mot delar av den offentliga sektorn.

Det är också anmärkningsvärt att man i beskrivningen av de förhållanden som man sammanfattar under begreppet "tillit" i enlighet med ett synsätt baserat på New Public Management refererar till något som man uppenbarligen anser går att fastställa i kvantifierbara mått, och därmed är möjligt att lägga till grund för internationella jämförelser. Men männi-

skors upplevelser och känslor är mer komplext sammansatta än så och präglade av de sociala sammanhang och den kultur de lever i. Något som gör det svårt att fastställa vilka parametrar som ska ligga till grund för de mätningar som görs, och riskerar att ge upphov till slutsatser som leder i fel riktning. Vad som däremot entydigt fastställts av forskningen är att ökade inkomstklyftor och en ojämn förmögenhetsfördelning minskar sammanhållningen i samhället, vilket man också konstaterar.

Ovanstående anmärkningar pekar på ett behov att utveckla och nyansera de resonemang som förs under respektive rubrik i avsnittet. Men till det kommer att man i beskrivningen av de utmaningar som Regionen står inför som en följd av den växande försörjningskvoten inte uppmärksammar det faktum att detta redan har medfört att ett allt större ansvar har överfört från det allmänna till den enskilde individen och till civilsamhällets olika organisationer. Ett exempel på detta är de insatser som civilsamhällets olika organisationer gör vid mottagandet av nyanlända och asylsökande, men också då det gäller omsorgen om gamla och för att ge barn och unga en meningsfull fritid.

Förhållandet är så betydelsefullt att det borde behandlas mer ingående under en separat rubrik: "Ansvarsfördelningen mellan den offentliga sektorn och civilsamhället".

Under rubriken "Miljö" nämns de beteendeförändringar som krävs för den omställning som måste ske, bland annat med avseende på konsumtionsvanor och resvanor. Men i de reflektioner man gör i anslutning till detta pekar man bara på tekniska lösningar. Här skulle det vara befogat att också tillfoga ett perspektiv där man lyfter fram den betydelse kulturen kan ha för den allmänna debatten, när vi ska diskutera de stora förändringar vi står inför. Två konkreta exempel är Västerås konstmuseums utställning "Branden" samt Länsstaternas uppmärksammade pjäs *Den stora branden*.

Det finns med andra ord all anledning att i det strategiska programmet ytterligare uppmärksamma möjligheten att utnyttja den kompetens som regionens kulturskapare och folkbildningsorganisationer har då det gäller att påverka och hålla den demokratiska debatten kring dessa frågor vid liv även under rubriken "Ett livskraftigt Västmanland".

Ett livskraftigt Västmanland

Ett välmående Västmanland

Vad gäller frågan om de föreslagna målen och delmålen är relevanta konstaterar vi med tillfredsställelse att man under rubriken "Ett välmående Västmanland" uppmärksammar den betydelse ett rikt kultur- och friluftsliv har för att skapa ett välmående och tryggt Västmanland, och den vikt man lägger vid att kunna erbjuda barn och unga ett attraktivt kultur- och fritidsliv, som är socialt, fysiskt och ekonomiskt tillgängligt för alla.

Vi skriver självfallet också under på den beskrivning som görs av civilsamhällets stora betydelse för regionens utveckling och långsiktiga hållbarhet, och vikten av en nära samverkan med det offentliga för att skapa sammanhållning, tillit samt stärka demokratin och yttrandefriheten.

Ett sätt att förtydliga hur detta ska kunna uppnås är att beskriva och analysera den regionala kulturpolitikens infrastruktur utifrån en helhetssyn där kulturpolitiken och dess olika delar och instrument beaktas; såväl de som har att förvalta traditioner som de som ska tillgodose nya och växlande behov. Samtidigt som det förtydligar att kulturpolitik kan och bör samverka med andra politikområden, liksom med den politik som bedrivs på andra nivåer: kommunalt, statligt och inom EU. Men det gör det också tydligt att kulturpolitiken, som alla politikområden, har sina gränser. Vissa delar sköts bättre av andra politikområden, andra sköts bäst av arbetslivet eller föreningslivet, eller helt enkelt av människor själva. Poängen

med det infrastrukturella perspektivet är att det förtydligar vad kulturpolitiken bör eller inte bör ägna sig åt. Samtidigt som det ger möjlighet att hantera kulturlivets ständiga expansion och differentiering – idag kan vi inte tala om en kultur utan om flera *kulturer*.

Ytterligare en fördel med att utgå ifrån ett infrastrukturellt perspektiv är att det underlättar en diskussion kring organisation och ansvarsfördelning samt personalresurser och övriga behov som måste tillgodoses för att nå uppställda mål. Förutsättningarna liknar på så sätt de som gäller andra komplexa system (som till exempel hälso- och sjukvård) och blir enklare att hantera i den politiska processen.

En förutsättning för att detta ska vara möjligt är emellertid att man har tillgång till de olika uppgifter som är nödvändiga för att kunna skapa en heltäckande bild av de olika verksamheternas resurser och behov. I många fall finns de redan, men då det gäller till exempel bild- och formkonsten saknas en sådan överblick. Det förhållandet har också uppmärksamats i Regionens kulturplan 2019 - 2022, där man har som ett uttalat mål att under planperioden genomföra en kartläggning och inventering av kulturskapares arbetsvillkor i Västmanland. Nästa steg i detta infrastrukturbygge är att ett regionalt resurscentrum för bild och form etableras i samverkan med fler aktörer i länet, i enlighet med det mål som också formulerats i Regionens kulturplan.

Ett tillgängligt Västmanland

I formuleringarna under rubriken "Ett tillgängligt Västmanland" understryker man länets mångfald, och betydelsen av att land och stad knyts samman med väl fungerande kommunikationer. Härvid lägger man stor vikt vid utbyggnaden av bredbandsnätet i regionen, vilket mycket riktigt kan skapa goda förutsättningar att möta och ta del av folkbildning och kultur i olika former. Men det finns skäl att framhålla att detta inte kan ersätta den upplevelse och den sociala gemenskap som det konkreta fysiska mötet har att erbjuda. Den ökade digitala tillgängligheten får därför inte leda till slutsatsen att denna helt ut kan kompensera förlusten av en fysisk tillgänglighet och därmed resultera i en nedrustning av det lokala kulturlivet.

Den tekniska lösningen är ju inget självändamål. Nätet måste också fyllas med ett meningsfullt innehåll, som bland annat produceras av föreningar och enskilda personer runt om i länet. Betydelsen av målet att "Öka den geografiska spridningen av kulturverksamhet i hela länet" kan därför inte nog understrykas. Detsamma gäller målet att "Öka tillgången till värdefull natur- och kulturmiljö", där de lokala aktörerna är av central betydelse. Inte minst genom de insatser som görs av civilsamhällets olika organisationer, för att underhålla och tillgängliggöra länets olika besöksmål.

Vid sidan om detta är också en väl utbyggd kollektivtrafik en viktig förutsättning för att ge de som inte har tillgång till en egen bil möjlighet att ta del av olika fritidsaktiviteter och länets kulturutbud.

Ett nyskapande och tillväxtdrivet Västmanland

I ingressen till målområdet konstaterar man att det är viktigt att ta tillvara den kreativa skaparkraften som olika människor representerar, eftersom det skapar en grund för nytänkande, förnyelse och tillväxt, och har en avgörande betydelse för länets utveckling. Men den ensidiga betoningen av näringslivets och det offentliga behov av kompetens framstår som alltför begränsad, vilket också framgår av den insiktsfulla beskrivningen under rubriken "Det livslånga lärandet". Där påpekas mycket riktigt att detta inte endast handlar om en stark produktion, konkurrenskraft och tillväxt i samhället. Det handlar också om att erbjuda alla en möjlighet att bidra, i syfte att värna om sammanhållningen och ge individen möjlighet att utveckla alla sina olika kapaciteter.

I det sammanhanget borde det vara självklart att lyfta fram den resurs om regionens många folkrörelseorganisationer utgör. Men det är inte ett perspektiv som man uppmärksammar, varken här eller i den fortsatta framställningen.

Då man under rubriken "Rätt kompetens" beskriver läget år 2030 konstaterar man till exempel triumferande att: " Vi har tagit tillvara på den kultur och språkkompetens som finns i länet som kan komma till nytta inom framtidens sjukvård och äldreomsorg. Inte minst med tanke på nationella minoriteter." Formuleringen ger uttryck åt en närmast pinsam brist på perspektiv, när man inte kan se de värden som ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle har att erbjuda hela regionens näringsliv, kulturlivet och den sociala gemenskapen mer allmänt.

Lyckligtvis vidgas perspektivet i avsnittet under rubriken "Långsiktig hållbarhet", där man pekar på behovet av nya okonventionella angreppssätt, idéer och samarbeten. Samtidigt som man i visionen för 2030 beskriver hur kunskapen om socialt företagande ökat och det företagsfrämjande systemet anpassats för att stödja samarbeten mellan olika sektorer.

Här uppmärksammar man även besöksnäringens betydelse som arbetsgivare, men också för att hålla landsbygden levande. Samtidigt framhåller man vikten av att branschen utvecklas till ett föredöme vad gäller hållbarhet och innovativa lösningar. Men i det sammanhanget finns det åter anledning att peka på betydelsen av de insatser som görs av civilsamhällets olika organisationer för att underhålla och tillgängliggöra länets olika besöksmål, och möjligheten att i större utsträckning än vad som idag sker utnyttja den kompetens regionens konst- och kulturaktörer besitter för att utveckla besöksmålen.

Ett exempel är det samarbetsprojekt som under rubriken "Ekomuseum Art Space" har etablerats mellan Regionens verksamhetsutvecklare konst, Konstfrämjandet Västmanland, Ekomuseum Bergslagen samt Strömsholms kanal AB. Tanken är att skapa en residensverksamhet där Ekomuseum Bergslagens alla besöksmål tjänar som utgångspunkt för ett konstnärligt skapande av de konstnärer som bjuds in att under en begränsad tid arbeta i området, och på så sätt bidra till en ständig vidareutveckling av besöksmålen. En uttalad ambition är att den konstnärliga nivån ska vara hög och även locka internationellt verkssamma konstnärer.

Ett annat exempel är "Konstrum Bergslagen", som är ett samarbetsprojekt som hittills involverat åtta aktörer - Meken i Smedjebacken, Avesta Art i Avesta, Maskinhuset i Grängesberg, Galleri Astley i Uttersberg, Gallerirum i Stripa Gruva, Bryggeriet i Nora och Frövifors Pappersbruksmuseum. Syftet är att främja regionens konstliv, genom att gå samman om marknadsföring. Men också stärka konstlivet genom att öppna upp för samverkan av olika slag, och ingå som en del i ett nätverk för erfarenhetsutbyten. Det handlar alltså om ett interregionalt samarbete, som vi anser är av stor vikt men som också förutsätter en medfinansiering från samtliga regioner - däribland Västmanland.

För att ytterligare stärka konsten ställning i länet bör utöver de ovan nämnda projekten också Aguelimuseet i Sala ges förutsättningar att utvecklas till ett regionalt konstcentrum i norra Västmanland.

En förutsättning för att kunna förverkliga den här sortens projekt är emellertid att man från regionens sida är beredd att avsätta tillräckliga ekonomiska resurser för att ge professionellt verkssamma konstnärer möjlighet att arbeta i länet. I dagsläget är Västmanland den region i landet som satsar minst antal kronor per invånare på kulturen, bortsett från Stockholms län. I Västmanland uppgår beloppet till 310 kr/inv., att jämföra med ett genomsnitt på 469 kr/inv. i landet som helhet.

Prioriterade målområden

Ett välmående Västmanland

Då det gäller de mål som formulerats under rubriken "Ett välmående Västmanland" finns det kanske anledning att komplettera formuleringen av det prioriterade målområdet: "Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra", eftersom man i texten inte endast berör rena hälsoaspekter. Man uppmärksammar också faktorer som inte bara är av medicinsk karaktär, som begreppet *hälsa* nog i allmänhet uppfattas beskriva. Kombinationen *hälsa och välbefinnande* beskriver kanske bättre det prioriterade målområdet.

Ett tillgängligt Västmanland

Med hänvisning till att vi i det föregående uttryckt en farhåga att en utbyggnad av ett snabbt bredband kan resultera i ett minskat stöd till det lokalt verksamma kulturlivet vill vi föreslå att formuleringen av det prioriterade målområdet: *Hela Västmanland ska ha tillgång till snabbt bredband*, kompletteras med "...och ett levande lokalt kulturliv.

Ett nyskapande och tillväxtdrivet Västmanland

I inledningen har vi uttryckt en tvekan inför i hur liten utsträckning man problematiserar den pågående globaliseringen och den strävan efter *en ständig tillväxt* som ligger till grund för regionens utvecklingsstrategi. Det nyskapande som framtiden kommer att kräva handlar i lika hög grad om att *omfördela redan befintliga resurser*, såväl lokalt som regionalt och globalt. Det är ett perspektiv som också borde beaktas vid formuleringen av Regionens prioriterade målområden. Samtidigt finns det inget i de angivna delmålen som står i motsats till en sådan strategi. Ett prioriterat målområde skulle därför kunna formuleras enligt följande:

Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan, med målet att uppnå en rättvis fördelning av befintliga resurser.

Ett tydligt fokus

Med de justeringar och tillägg som föreslagits i det föregående bedömer vi att det finns goda förutsättningar att de mål som formulerats bidrar till att ge ett tydligt fokus i arbetet framåt.

Formen

Dokumentets struktur är tydlig, och det är lätt att ställa sig bakom ambitionen att hålla nere omfånget. Men som framgått av våra kommentarer finns det anledning att på vissa punkter se över formuleringarna i de avsnitt där man berör frågor kring folkbildning och kultur.

Framställningen skulle sannolikt också vinna på en mer aktivt ansats. I skildringen av läget år 2030 präglas texten av många indirekta formuleringar och ett passivt tonläge som inte tydligt återkopplar till den strategi som formulerats i i dokumentet, och som är arbetets huvudsakliga syfte.